



Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 882/2020
07.04.2021. године
Београд

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Божидара Вујичића, председника већа, Весне Субић и Јелице Бојанић Керкез, Гордане Комненић и Бисерке Живановић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Зоран Крстић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство одбране, ВП, коју заступа Војно правобранилаштво, Одељење у Нишу, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 599/2018 од 19.09.2019. године, у седници већа одржаној дана 07.04.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 599/2018 од 19.09.2019. године, као изузетно дозвољеној.

УСВАЈА СЕ ревизија тужене, па се **УКИДАЈУ** пресуда Апелационог суда у Нишу Гж1 599/2018 од 19.09.2019. године и пресуда Основног суда у Бујановцу П1 359/17 од 12.12.2017. године, исправљена решењем истог суда П1 359/17 од 06.06.2019. године и решењем од 26.07.2019. године, које је исправљено решењем од 31.07.2019. године и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж1 599/2018 од 19.09.2019. године, одбијена је, као неоснована, жалба тужене и потврђена пресуда Основног суда у Бујановцу П1 359/17 од 12.12.2017. године, исправљена решењем истог суда П1 359/17 од 06.06.2019. године и решењем од 26.07.2019. године, које је исправљено решењем од 31.07.2019. године, којом је, ставом првим изреке, усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да тужиоцу, на име накнаде нематеријалне штете, исплати: за претрпљене физичке болове износ од 200.000,00 динара, за претрпљени страх износ од 250.000,00 динара и за душевне болове због умањења опште животне способности износ од 300.000,00 динара, све са законском затезном каматом од пресуђења до исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу, по основу теренског додатка, за период од 12.07.2012. године до 31.10.2016. године, исплати износ од 936.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од пресуђења до исплате. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу, по основу дневница за дежурство, за период од 12.07.2012. године до 31.10.2016. године, исплати износ од 50.750,00 динара, са законском затезном каматом од дана пресуђења до исплате.

Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу исплати, на име месечне ренте, у виду мање исплаћене зараде по основу теренског додатка и дневнице за дежурство, у износу од 39.400,00 динара, сваког другог месеца у години, па убудуће, до 5. у месецу за претходни месец, све док за то постоје законски услови, почев од дана пресуђења 12.12.2017. године. Ставом петим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 366.966,00 динара, са законском затезном каматом на износ од 252.500,00 динара од извршности пресуде до исплате.

Против правоснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној, у смислу члана 404. Закона о парничном поступку.

Тужилац је поднео одговор на ревизију.

Одлучујући о дозвољености ревизије, у смислу члана 404. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/2011, 49/2013-УС, 74/2013- УС, 55/2014, 87/2018, 18/2020, у даљем тексту: ЗПП), Врховни касациони суд је оценио да је ревизија дозвољена, имајући у виду ревизијске наводе да је погрешном применом материјалног права одлучено о тужбеном захтеву супротно важећој судској пракси у истој или битно сличној чињенично-правној ситуацији.

Због тога је на основу члана 404. ЗПП одлучено као у ставу првом изреке.

Испитујући побијану пресуду, у смислу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је оценио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је завршио средњу војну школу и активно је војно лице од 1999.године, у чину водника. За време службе обављао је послове на терену, службовао је у више места (у Пожаревцу, Београду, Прешеву), а од 2007. године налази се на бази „...-...“. На терену је обављао послове дежурства, које је трајало 24 сата, од тога по 12 сати у заседи или патроли, непрекидно у трајању по 21 дан. На терену је спавао по подрумима, војним возилима и имао је додатне дужности које су се састојале од маршевања преко 6 км, обавезних физичких као и теренских вежби.

Из налаза и мишљења судског вештака медицинске струке утврђено је да је код тужиоца 2010. године констатовано обољење бубрега, у виду хроничног запаљења, од које болести је у више наврата лечен у различитим здравственим установама. Наведена болест је бактеријско обољење бубрега, али на њу могу да утичу и околности и социоекономски фактори живота и рада у војсци (услови живота и рада на терену, услови становања, густина и бројност људи на одређеном простору, ограничена могућност одржавања хигијене, боравак у хладном и влажном простору у дужим временским интервалима, нередовна исхрана исл.). У лечењу се користе

кортикостероиди због којих је код тужиоца дошло до настанка друге хроничне болести- дијабетес мелитуса- шећерне болести.

Тужилац је налазом Војно-лекарске комисије од 12.07.2012. године оглашен ограничено способним за војну службу, а трајно неспособним за дужност коју је обављао у копненој зони безбедности на југу Србије, због чега је од 18.02.2013. године распоређен на послове четног старешине.

Тужилац је због обољења бубрега и шећерне болести у јуну 2011.године, када му је рађена биопсија бубрега, трпео физичке болове јаког интензитета, у непрекидном трајању од неколико сати, који су се повремено појављивали у наредна 1-2 дана. Физиче болове јаког до умереног интензитета је трпео све време, обзиром да се ради о неизлечивим болестима које ће постојати и у будућности. Трпео је и страх умереног до јаког интензитета, након сазнања за болест, најпре за хроничну упалу бубрега, а након три године и за шећерну болест. Страх је трајао у наредних 20 дана у оба случаја. Због обољења бубрега и шећерне болести код тужиоца постоји умањење животне активности од 40% средњег степена, са могућношћу повећања у будућности, тако да ће тужилац све животне активности које су везане за тежа оптерећења, рад и боравак на већим висинама, излагање јачем сунцу или великој хладноћи, ограничено и тегобно радити, са трпљењем субјективних тегоба, а придржаваће строгом дијететском режиму у знатној мери ограничава његове животне активности и радости у њима, те због свега наведеног често душевно пати, повремено јаче, чешће умерено.

Из налаза и мишљења судског вештака економско-финансијске струке утврђено је да накнада тужиоцу, по основу теренског додатка, за период од 12.07.2012. године до 31.12.2016. године, обрачуната за 21 дан у месецу и за сваки други месец у години, коју је тужилац примао на радном месту на коме је био док је био здрав, износи 936.600,00 динара, да износ дневница за дежурство за исти период износи 50.754,00 динара, а износ месечне ренте на име теренског додатка и дневнице за дежурство обрачунат је на износ од 39.400,00 динара.

На овако утврђено чињенично стање, нижестепени судови су применили материјално право из одредби Закона о раду ("Службени гласник РС" бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13) и Закона о облигационим односима и, након оцене да потраживање тужиоца није застарело, усвојили тужбени захтев за накнаду нематеријалне штете, одмерену сразмерно трајању и јачини болова и страха и степену умањења животне активности тужиоца, затев за накнаду материјалне штете, у висини теренског додатка и дежурства за период од када је тужилац због болести оглашен трајно неспособним за дужност коју је до тада обављао до дана вештачења, као и захтев за исплату ренте од дана пресуђења па док за то постоје законски услови.

Код утврђене чињенице да је код тужиоца, као професионалног војног лица запосленог код тужене, који је у војну службу примљен као здрава особа, због услова живота и дугогодишњег рада на терену, дошло до настанка, најпре, хроничног обољења- запаљења бубрега, а потом и до шећерне болести, као последице обољења првобитне болести, по оцени Врховног касционог суда правилан је закључак нижестепених судова да, у смислу одреби чл. 164. Закона о раду и чл. 154, 173, 174. и 177. Закона о облигационим односима, тужена одговара за штету коју је тужилац, као

професионално војно лице, претрпео на раду у војној служби, а која је у узрочно-последичној вези са послом којим се бавио, те да се тужена не може ослободити одговорности за штету, јер није доказала да је штета коју је тужилац претрпео наступила као последица скривљеног понашања тужиоца, односно да потиче од неког узрока чије се дејство није могло предвидети, избећи нити отклонити.

Међутим, основано се ревизијом тужене указује да је у поступку оцене приговора застарелости потраживања нематеријалне штете погрешно примењено материјално право, због чега је чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Према члану 376. став 1. ЗОО, потраживање накнаде проузроковане штете застарева за три године од када је оштећени дознао за штету и за лице које је штету учинило, а у сваком случају ово потраживање застарева за пет година од када је штета настала. Из наведеног произлази да је за почетак рока застарелости потраживања битан моменат сазнања за штету и учиниоца, а који моменат мора бити у оквиру рока од пет година од дана настанка штете да потраживање тужиоца не би било апсолутно застарело.

Како се сазнање за нематеријалну штету не везује за дан њеног проузроковања (настанак штете) већ за околности које се односе на трајање и престанак физичких болова или страха, односно на завршетак лечења и сазнање да су заостале последице проузроковале трајно оштећење здравља и опште животне способности оштећеног, које му умањују животну активност, сваки вид нематеријалне штете застарева посебно.

Тако, по становишту Врховног касационог суда, застарелост потраживања накнаде нематеријалне штете за физичке болове почиње тећи од престанка болова, за страх од престанка страха, а за душевне болове због умањења животне активности од завршетка лечења и сазнања за трајно умањење животне активности или погоршања здравственог стања као дана сазнања за нову тежу последицу. Сазнање за штету везује се за време када је оштећеном саопштено да су последице обољења постале трајне (када је по медицинским стандардима постало извесно да се последице болести даљим лечењем не могу отклонити) без обзира што је и даље настављено лечење оштећеног.

Из налаза и мишљења вештака медицинске струке утврђено је да је код тужиоца 2010. године констатовано хронично обољење бубрега, а 2013. године као последица лечења бубрега констатована и шећерна болест, да је у јуну 2011.године, када му је рађена биопсија бубрега, трпео физичке болове јаког интензитета, у непрекидном трајању од неколико сати, који су се повремено појављивали у наредна 1-2 дана, да је трпео страх умереног до јаког интензитета, 20 дана од сазнања за болест, најпре за хроничну упалу бубрега, а након три године и за шећерну болест, а да је као последица професионалног обољења код тужиоца наступило умањење опште животне активности средњег степена 40%, са могућношћу повећања у будућности.

С обзиром на овакво изјашњење вештака у погледу трајања болова и страха и нејасноће у погледу момента када је тужиочево обољење, имајући у виду све релевантне чињенице, довело до умањења његове животне активности односно попримило коначан облик, за сада се не може прихватити као правилна оцена нижестепених судова да потраживање тужиоца није застарело, јер је ради правилне

оцене приговора застарелости потраживања било потребно оценити када је тужилац сазнао за сваки вид нематеријалне штете посебно и сагласно томе оценити да ли су за поједине видове накнаде ове штете до дана подношења тужбе истекли застарни рокови.

Основано се наводима ревизије оспорава и оцена нижестепених судова о основаности захтева за накнаду материјалне штете и исплату ренте.

Накнада материјалне штете у виду измакле користи од њеног настанка до окончања лечења односи се на губитак у заради коју би оштећени основано могао очекивати према редовном току ствари или према посебним околностима да остварује да није дошло до повређивања односно обољевања.

Под изгубљеном зарадом од момента окончања лечења па до момента доношења судске одлуке о накнади штете - сматра се она зарада коју би оштећено лице остварило да није постало потпуно или делимично неспособно за рад, па оштећеном припада право на разлику у заради коју остварује и коју би остваривао да није повређен.

Рента је очекивани губитак зараде у моменту доношења судске одлуке па за убудуће, због потпуне или делимичне неспособности за рад. Основ за остварење права на ренту као облика материјалне штете, постоји ако се утврди да оштећени услед претрпљених повреда и нарушења здравља не може да остварује приход од рада који би остваривао да је здрав и да му није умањена радна способност.

Ова зарада као вид штете утврђује се на бази чињеница које су познате у моменту доношења судске одлуке и она се утврђује на основу висине зараде коју би лице, које је потпуно или делимично неспособно за рад, остварило у том моменту да је било способно за рад, а коју због одређене неспособности није остварило.

У конкретном случају, тужилац је до 12.07.2012. године, када је оглашен ограничено способним за војну службу, а трајно неспособним за дужност коју је обављао у копненој зони безбедности на југу Србије, за дужности на које је био распоређен примао теренски додаток и дневнице за дежурства у износима утврђеним из налаза и мишљења судског вештака економске струке, које у виду изгубљене зараде и ренте потражује тужбом.

Одлука нижестепених судова о основаности постављеног захтева базира се на закључку да је тужилац оглашен трајно неспособним за даље обављање дужности коју је раније обављао, због чега је премештен на друго радно место које не укључује рад на терену ни дежурства, због чега је од момента када је проглашен ограничено способним за војну службу до дана вештачења претпео штету у виду изгубљених примања теренског додатка и дневница за дежурство, а које би у том периоду примио да није оболео односно да није трајно оглашен неспособним за рад на терену и коју ће и у будућности трпети.

Међутим, нижестепени судови су пропустили да оцене да ли је и од каквог значаја на ово право тужиоца специфичност посла професионалних војника, да ли је

извесно да би тужилац према редовном току ствари и за случај да није оболео, односно да није услед обољења проглашен потпуно неспособним за рад, и у периоду од 12.07.2012. године и убудуће, радио на теренским пословима, за које се поред зараде остарује право и на ова додатна примања. Ради правилне одлуке о тужбеном захтеву у овом делу било је потребно утврдити, а што су нижестепени судови пропустили да учине, који су прописани услови за рад на терену, да ли се, после колико времена рада на терену или у којим условима потребе службе врше премештања професионалних војника са територија на којима се прима теренски додатак и дневнице за дежурства, имајући у виду и специфичне ванредне теренске услове живота (становања, одржавања хигијене, боравка у хладном и влажном простору у дужим временским интервалима, нередовне исхрана исл.), односно да ли би и до када, барем до степена вероватноће, ово право тужиоцу и за случај да није код њега наступило професионално обољење тужиоцу извесно припадало.

Како због погрешне примене материјалног права чињенично стање од значаја пресуђења није потпуно утврђено, Врховни касациони суд је укинуо нижестепене пресуде и предмет вратио првостепеном суду на поновно суђење.

У поновном поступку првостепени суд ће разјаснити све околности од значаја за доношење одлуке о тужбеном захтеву на које је указано овим решењем и правилном применом материјалног права о тужбеном захтеву за накнаду нематеријалне, материјалне штете и исплату ренте донети правилну и закониту одлуку.

На основу изнетог, Врховни касациони суд је применом члана 416. став 2. ЗПП одлучио као у изреци овог решења.

**Председник већа - судија
Божидар Вујичић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић